Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/70240,Uroczystosci-ku-czci-mlodziezowej-konspiracji-antykomunistycznej-w-rocznice-pows.html
18.04.2024, 06:01

Uroczystości ku czci młodzieżowej konspiracji antykomunistycznej w rocznicę powstania organizacji „Orlęta” – Stalowa Wola, 5 maja 2019

W niedzielę w bazylice pw. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli odbyły się uroczystości w rocznicę powstania młodzieżowej antykomunistycznej organizacji konspiracyjnej „Orlęta” oraz ku czci młodzieży działającej w organizacjach niepodległościowych w Polsce. W uroczystościach, organizowanych przez Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Rudnickie Orlęta”, wziął udział prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Jarosław Szarek.

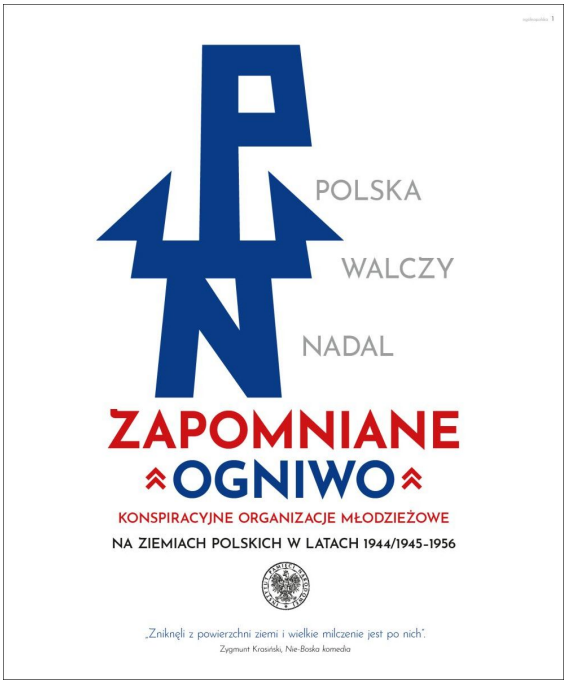

Do kościoła przybyli parlamentarzyści, władze samorządowe, przedstawiciele rodzin powojennej antykomunistycznej konspiracji młodzieżowej, mieszkańcy miasta i regionu.

Na wstępie z wykładem „Przyczyny i zasięg konspiracji młodzieżowej w Polsce w latach 1944–1956" wystąpił dr Bogusław Wójcik z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie.

O godz. 12.00 mszę św. odprawił ks. bp Edward Frankowski. Po mszy prezes IPN dr Jarosław Szarek przedstawił znaczący wkład „Orląt" i konspiracji młodzieżowej w odzyskiwanie wolności przez naszą Ojczyznę. W swoim wystąpieniu przypomniał: ***Młode Orlęta Rudnickie…, ale w Polsce to tysiące młodych ludzi, którzy powiedzieli sowieckiej władzy nie. W tym czasie, gdzie nie było nadziei, byli zbyt młodzi, żeby walczyć w czasach II wojny światowej, ale wychowani w duchu walki sami walczyli jak umieli, pisząc ulotki.***

Informacje o organizacjach młodzieżowych można też było zaczerpnąć z prezentowanej w kościele wystawy „Zapomniane ogniwo. Konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944–56".

Po uroczystości w kościele złożono wiązanki kwiatów pod pomnikiem Jana Pawła II, a uczestnicy modlili się w intencji Ojczyzny i twórców Konstytucji 3 Maja.

* * *

„Orlęta" z Rudnika nad Sanem założyli na przełomie kwietnia i maja 1947 r. uczniowie miejscowego Państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego: Stanisław Mandecki, Władysław Konefał, Lesław Popowicz, Kazimierz Dechnik i Henryk Igras. Nazwę dla organizacji wybrali w trakcie pielgrzymki do Częstochowy, odwołując się do świadectwa patriotyzmu piętnastu starszych szkolnych kolegów poległych w latach 1914-1920 w walkach o wolną

Polskę. Historię tę przypominała tablica pamiątkowa wmurowana w 1925 r. w sieni szkolnej, do której uczęszczali założyciele „Orląt". Organizacja z Rudnika nad Sanem wyróżniała się liczebnością, należało do niej ponad sto osób oraz długim okresem konspiracji, została bowiem wykryta w październiku 1949 r., a aresztowania jej członków trwały do połowy 1950 r. „Orlęta"posiadały również rozbudowaną strukturę organizacyjną, w której przewidziano również tworzenie placówek żeńskich. Swoistym fenomenem „Orląt" pozostaje także zachowana dokumentacja, wytworzona przez członków organizacji. Materiały te określały zasady funkcjonowania organizacji, zawierały wewnętrzne regulacje i rozporządzenia, a także skierowane zarówno do członków organizacji jak i na zewnątrz materiały propagandowe. Znajdują się wśród nich: prawa, statut, teksty przysięgi i hymnu, instrukcje, rozkazy, raporty, protokoły, ulotki, apele, ostrzeżenia, oskarżenia, referaty, sprawozdania, upoważnienia, plany wypadów, gazetki organizacyjne: „Pobudka" i „Świt". Tworzą one bogaty materiał źródłowy, który umożliwia odtworzenie kluczowego zespołu idei, które inspirowały młodzież z Rudnika, Niska, Łańcuta i okolic do działań skierowanych przeciwko ideologii i rządom reżimu komunistycznego.

Więcej informacji o „Orlętach" z Rudnika ►

Uroczystościom towarzyszyła prezentowana w dniach 25 kwietnia – 13 maja 2019 r. w kościele Matki Bożej Królowej Polski wystawa „Zapomniane ogniwo. Konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944–56", przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej.

Wystawa przypomina nieznane historie konspiracyjnych organizacji, które były tworzone spontanicznie i niezależnie przez młodzież w latach 1944/1945–1956. Szacuje się, że w tym czasie istniały przynajmniej 972 podziemne związki młodzieżowe, skupiające ok. 11 tys. członków. Zakładali je we wszystkich regionach uczniowie, studenci, młodzi robotnicy i chłopi w wieku 14–21 lat. Przyświecały im te same cele: przekonanie społeczeństwa do kontynuowania oporu i obrony własnego systemu wartości. Zasadniczym jednakże zadaniem było odzyskanie niepodległości, rozumianej jako warunek restytucji wolności osobistej. Projekt IPN ma na celu przypomnieć powojenną działalność członków młodzieżowego podziemia – tytułowego zapomnianego ogniwa w walce o niepodległość Polski z komunizmem.

W dniach 14–27 maja 2019 r. wystawa „Zapomniane ogniwo..." będzie prezentowana w Nisku, w kościele pw. Matki Bożej Fatimskiej przy ul. Tysiąclecia 24.

Prezentacja wystawy „Zapomniane ogniwo –

Prezentacja wystawy „Zapomniane ogniwo –

Prezentacja wystawy „Zapomniane ogniwo –

konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944-1956” w Stalowej Woli.

konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944-1956” w Stalowej Woli.

konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944-1956” w Stalowej Woli.

Prezentacja wystawy „Zapomniane ogniwo – konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944-1956” w Stalowej Woli.

Prezentacja wystawy „Zapomniane ogniwo – konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944-1956” w Stalowej Woli.

Prezentacja wystawy „Zapomniane ogniwo – konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944-1956” w Stalowej Woli.

Fot. Anita Gietka

Instytut Pamięci Narodowej wydobywa z niepamięci historię młodzieżowej konspiracji antykomunistycznej.

Z okazji Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” **wystawa „Zapomniane ogniwo…” była prezentowana w wielu miastach w Polsce**.

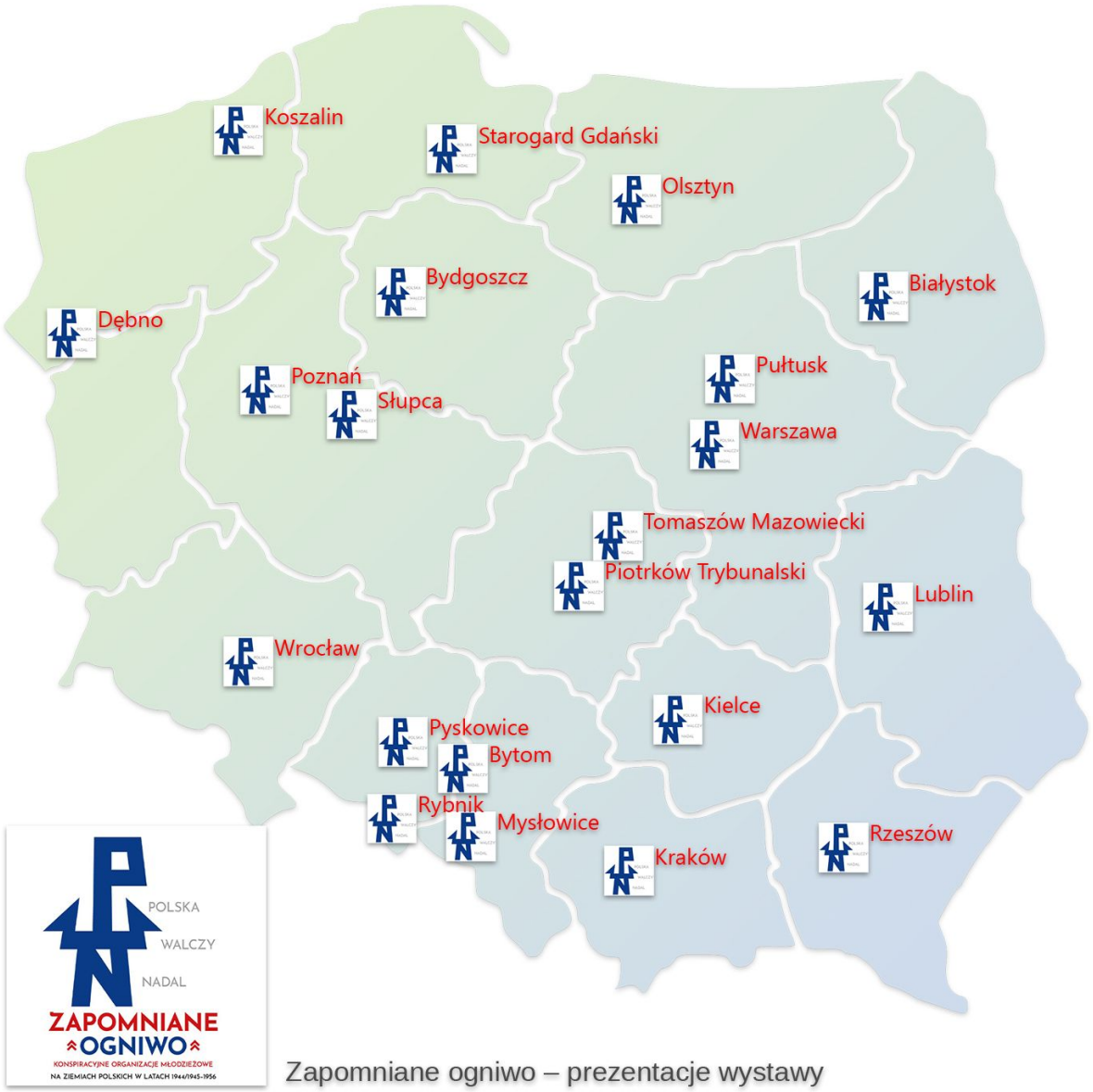

Zapomniane ogniwo – prezentacje wystawy

IPN odsłonił **11 tablic upamiętniających zapomnianych członków młodzieżowego podziemia antykomunistycznego**.

Konspiracyjne organizacje młodzieżowe na terenie Polski w latach 1944/45–1956

Źródło: Jacek Wołoszyn, *Zapomniane ogniwo. Konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich 1944–56”*

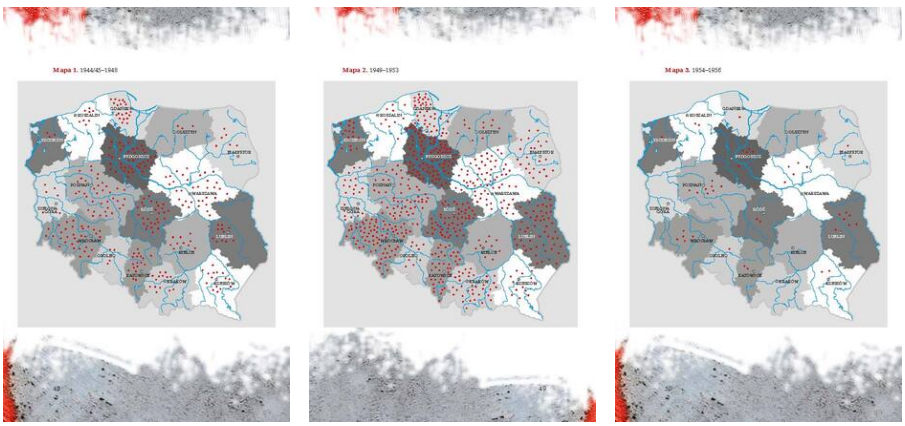

Organizacje w latach 1944/45–1948

Organizacje w latach 1949–1953

Organizacje w latach 1954–1956